

Gidde, en kringvandrande konstnär

av Sune Nilsson 2008

Troligen känner många Haningebor till ovanstående motiv, förmodligen hänger liknande tavlor på många väggar runt om i samhället. De kan heta "Solnedgång vid Årsta Havsbad" eller "Månsken över Gålö"

De är signerade nere i högerhörnet "A Gidón" och för det mesta ett årtal.

Vi är också många som minns honom vandrande efter vägarna i slitna kläder, baskermössa och hornbågade glasögon med en träportfölj under armen. Oftast ganska påverkad av starka drycker utgjorde han en fara både för sig själv och för trafikanterna.

Hans borgerliga namn var Gideon Allan Fingal Johansson, kanske en överraskning för många som trott att den lite märklige mannen hade franska anor.

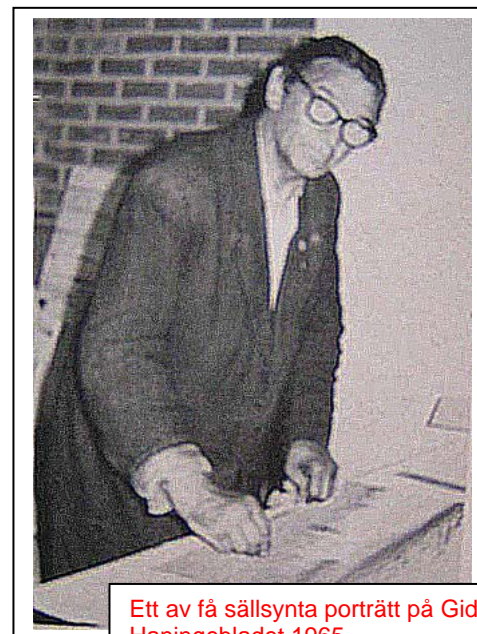
Verkligheten är en annan, han var född 1906 i Hjo Landsförsamling, lägenheten Petterslund under gården Backen.

Han hade fyra systrar och två bröder, den äldsta (halv)systern född 1893 och yngste brodern Gustaf Ingvar född 1909.

Fadern Johan Ernst Johansson var född i Nyköping 1877 07 21 och modern Gustava Karlsson i Bellefors 1869 02 15.

Modern dör 1912 och familjen splittras, 1920 finns Gideon Allan Fingal skriven på socknen sist i kyrkboken, senare förs han som obefintlig men 1926 antecknas han som utflyttad till Tureberg i Stockholm där vi inte lyckats spåra honom.

Märligt nog finns han i folkräkningen 1970 i Vårgårda, adressen kan möjligen indikera på någon form av institution. År 1980 är han skriven på församlingen i Västerhaninge.

Ett av få sällsynta porträtt på Gidde från Haningebladet 1965

Det är oklart när Gidde, som han kallades i folkmun, dyker upp i våra trakter, jag har själv personliga minnen av honom från tidigt 50-tal då man som barn i oförstånd skojade med honom när han fått lite för mycket innanför västen och hamnat i ett dike någonstans. En av tavlorna med Södertörnsmotiv jag har i mitt arkiv är signerad 1953 men allt är inte helt entydigt i sammanhanget då han ofta signerade om sina verk.

Via en efterlysning på nätet har vi fått en tavla från Lilla Edet som är signerad 1938 och har titeln

"Utsikt över Väneren" vilket skulle tyda på att han var verksam i sina ungefärliga hemtrakter då.

Jag har också i min efterforskning konstaterat att han höll till på Huddingesidan, konstnären Olle Magnusson hade våren 2008 en utställning där med bl.a. Giddes tavlor med Huddinge- och Vårbymotiv. Motiv förresten, – egentligen alltid samma landskap med variation men med lämplig lokal anknytning i titeln för bästa möjliga förtjänst... På vissa av verken kan man se att han suddat bort ett Ortsnamn och ersatt det med ett annat. Men det finns även enstaka avvikelser i motivvalet vilket vi kan se här i artikeln.

Utsikt över Vänern, A Gidón -38, äldsta verket vi funnit.

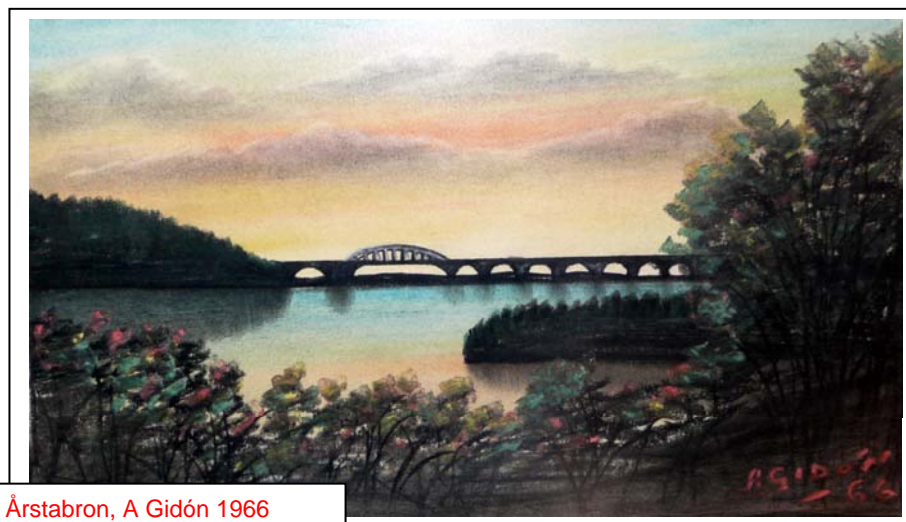

Gidde hade ingen fast adress, han fick husrum och i bland mat av vänliga människor. Man inbjöd honom endast i undantagsfall till finrummet, sommartid räckte det ofta med en soffa ute i trädgården och en gammal trasmatta, vintertid var det värre.

Många av Tungelstas trädgårdsmästare upplät då sina packrum där det var varmt och ombonat och snälla lantbrukare brukade låta honom sova i ett någorlunda uppvärmt utrymme.

Han var ofta på besök nere i Stav, f.d. brukaren av Norrgården, Bengt Bengtsson berättar:

"Vi hade ett outnyttjat rum på övervåningen där Gidde fick bo från och till, min gamla mor tyckte synd om honom och hon pysslade om honom och försökte få ordning på honom vilket naturligtvis inte lyckades hundra procentigt men han skötte sig ganska bra när han bodde hos oss. Men vid ett tillfälle avslöjades han med att förse sig med ett par nystickade strumpor som varit avsedda för min far och då åkte han ut. Jag har många gånger tänkt på att han nog behövde dessa strumpor mer än farsan och många andra"

Årstabron, A Gidón 1966

Han hade goda vänner också på polisstationen i Handen, troligen mot alla regler fick han alltid tillbringa natten där om det var kallt och ruggigt. Det skall väl också sägas att han ibland hamnade där av andra orsaker.

Lennart Östman, med många år inom Handenpolisen, berättar:

*"När Gidde knackade på dörren mörka höstkvällar fick han alltid krypa in i en av våra fylleceller och få lite värme. Han var oftast inte allt för sober när han kom men var aldrig stökig på något sätt. Jag tror aldrig Gidde medvetet gjorde något dumt eller olagligt i sitt liv
På morgonen kunde han sätta sig och måla en tavla i vårt fikarum, när den var klar lottades den ut bland personalen och för pengarna köpte vi honom en ordentlig frukost och han vandrade nöjd och glad iväg igen.
Jag tror att varenda anställd på polisstationen från den tiden har en eller flera tavlor av Gidde, vann man inte på lotteriet köpte man en av ren barmhärtighet".*

I en artikel i vårt gamla "Haningeblad" från 1965 kan man läsa

"Akvarell och olja har tidigare ingått i hans verksamhet men nu är det mest pastellmålning och han använder högra pekfingeret för att trola fram effekter"

I samma artikel skriver signaturen "Oswald":

"Gidde har genomgått Valands konstskola i Göteborg och studerat hos Halvard Grame i Oslo"

Vid kontakter med Valand i Göteborg och de lokala arkiv som finns kan detta inte bekräftas, man har inte haft Gideon Allan Fingal Johansson inskriven under de data som finns för honom. Vem Halvard Grame är vet vi heller inte, sökningar på nätet ger inga besked.

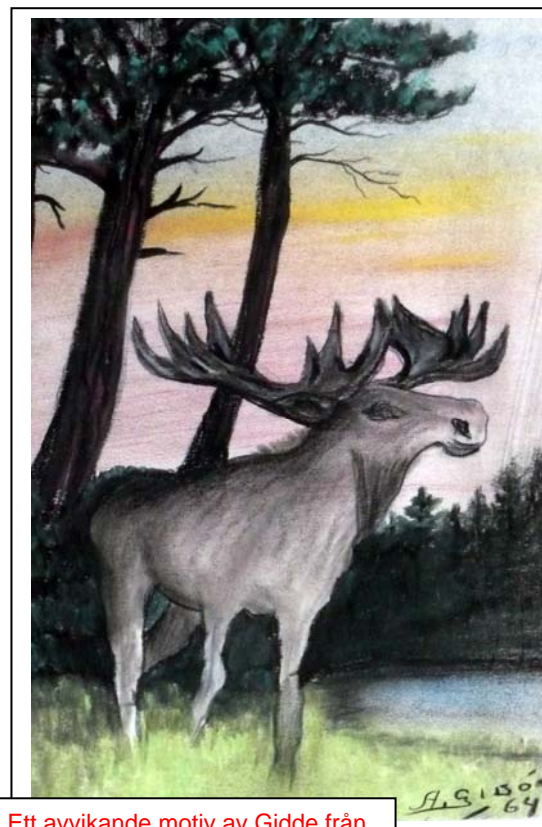
Han berättade också själv att han studerat *"i Paris på stipendium"* vilket heller inte kunnat kontrolleras.

Kanske ville han bara "skönmåla" sig själv men det är inte i linje med hans sätt att leva.

Artikeln innehåller i övrigt några klara sakfel, bl.a. säger han enligt redaktören: *"konstnärskapet fick jag på köpet när jag föddes i Södermanland för 60 år sedan"* vilket bevisligen inte stämmer.

Lars Bjelke, pensionerad polis och Dalaröbo kan berätta:

"jag blev god vän med Gidde redan i början på 60-talet och tillsammans med kollegorna på polisstationen hjälpte vi honom så gott vi kunde till en dräglig tillvaro. Jag ordnade faktiskt en liten vernissage med Giddes verk på vår nya station i början på 70-talet. Han var en genomgått och snäll människa som kommit lite snett i livet."

Ett avvikande motiv av Gidde från 1964

Lars berättar också att Gidde visat honom ett urklipp från Aftonbladet där det framgick att "Fingal Johansson" genomgått Konstfack "och bedömts som mycket lovande". Det finns dock inget som pekar på att han genomgått Konstfack

Gidde fick en god stöttning av Haninge Kommun, ansvarig för honom var dåvarande social-sekreteraren Margit Hörnsten som berättar:

"jag fick ofta ledsaga Gidde när kommunen bestod honom avgiftning när han blev allt för nedgången. Under våra resor var han alltid snäll och vänlig men led svårt av att inte få dricka sina kära pilsner. Min uppfattning är att han var totalt hederlig i alla sammanhang"

Nils Svensson f.d. polis i Handen:

"Vi fick ofta uppdraget att transportera Gidde till "torken" och jag minns speciellt en gång när vi skjutsade honom till ett hem utanför Tranås. Redan i Södertälje drabbades han av svåra abstinensbesvär men direktiven var ju naturligtvis att inte ge honom något men vi var tvungna att stanna vid ett motell och få i honom en lättöl då vi faktiskt fruktade för hans hälsa. Han tömde flaskan i ett enda drag, satt sedan blickstill i några minuter och man kunde faktiskt höra att någon form av blockering släppte i hans bröst. För att få honom levererad i någorlunda skick fick vi stanna med jämna mellanrum och ge honom en pilsner. När vi sedan kom fram visade det sig att han var väl bekant med personalen på hemmet och såg till att vi poliser fick lunch, under tiden vi åt genomgick Gidde en fantastisk förändring, han fick hjälp med uppfräschning och klev in i matsalen i rena fina kläder, nyrakad, kammad och strålande av lycka."

Ingrid Ottosson och hennes framlidne make Karl-Erik hade ofta Gidde boende i sitt pannrum i villan på Furudalsvägen i Västerhaninge på 60-talet. Hon minns:

"Gidde berättade att han drev en affär på Hornsgatan i Stockholm tillsammans med en kvinna där man sålde ramar och enklare konstverk. När Gidde kom hem efter en resa hade både kvinnan och affären övertagits av en annan man, något som han aldrig kom över. Jag fick nog uppfattningen att detta var på 30-talet eller möjligen under kriget"

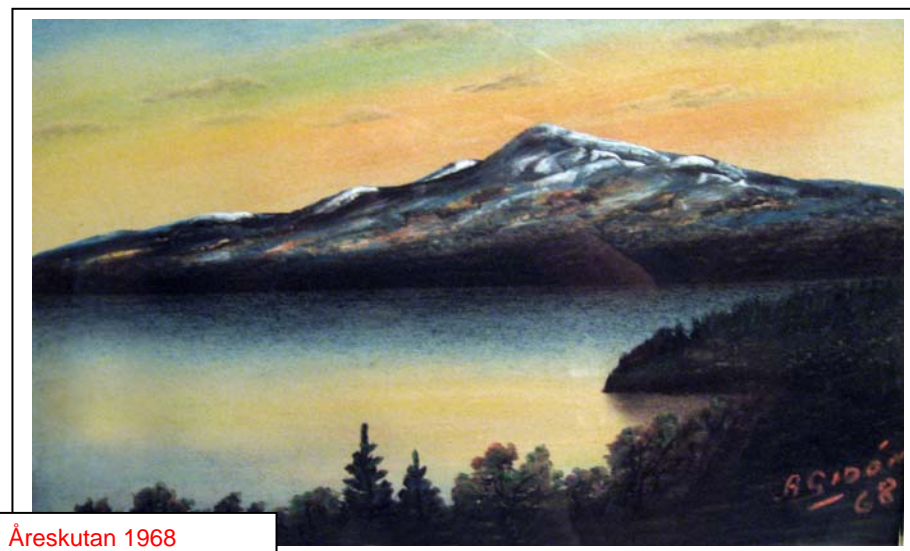
Lite av Giddes livsfilosofi och förhållande till starka drycker kan man ana i artikeln från 1965:

"jag tar gärna en öl till frukost, en öl har samma näringsvärde som ett kokt ägg och en smörgås med prickig korv men det är för jobbigt att koka ägg och breda mackor"

Författarens egna minnen av Gidde är att alltid när han kom på besök för att måla en tavla vid köksbordet begärde ett mynt som han sedan placerade mitt på de blanka pappret och sedan smetade ut pastellfärgerna runt omkring och när det hela var klart var den vita cirkeln antingen solen eller månen, lite beroende på hans tillfälliga sinnesstämning.

Han ville alltid ha ett stort mynt, gärna en tvåkrona, det var före fem-kronans tid, orsaken var att han behöll myntet utöver köpeskillingen. Försökta man komma med dåtidens stora femöring blev det nobben: – "den missfärgar pappret"

Många Haningebor minns Gidde och hans bohemiska liv, en lastbilschaufför berättar att han på 50-talet ofta fick honom som passagerare till närmsta "bolag" när någon lyckad försäljning inbringat lite pengar. "man fick veva ned fönstren, han spred inga goda dofter omkring sig"

Åreskutan 1968

Han höll ofta till på Fritz Wellgards gamla Fordverkstad i Håga och man kunde se honom som passagerare på firmans trehjuliga flakmoped när det var dags att inköpa dagens frukostpilsner.

Han var för det mesta väldigt förtegen om sin bakgrund, tidningsartikeln från 1965 är ett märkligt undantag. Hans slutenhet skapade vissa myter, bl.a. att han skulle vara född av rika föräldrar men förskjutits av familjen och att flera av hans syskon var framstående i samhällets toppskikt.

Som vi nu vet stämmer ju inte detta men det verkar ha gått bra för de flesta av hans syskons. Yngsta brodern Gustaf Ingvar, född 1909, hade en snarlik bana som sin äldre bror. Han målade och tecknade, inledningsvis med samma teknik som sin bror men på senare år gick han över till akvareller och olja. Han antog tidigt ett nytt efternamn, kallade sig Jivefors, och verkade största delen av sitt liv nere i Västergötland.

Vid kontakter med sonen Lennart Jivefors, pensionerad bilförsäljare i Lidköping framkommer det att *"farbror Allan försvann ur släkten tidigt"* Han blir uppriktigt glad när jag berättar det lilla jag vet om hans farbror och han kan själv berätta följande:

"pappa Gustaf var också glad i starka drycker men klarade av att skaffa och försörja en familj och hålla social kontroll. Han kompletterade sitt konstnärskap med diverse tillfälliga arbeten. Under en tid från slutet på 30-talet bodde vi i Stockholm men flyttade åter ner till Västergötland 1942.

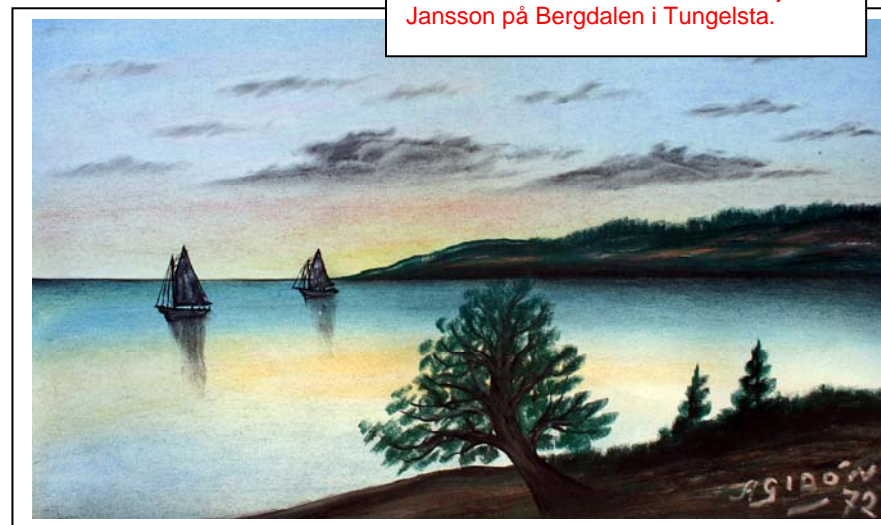

Detta är ett verk av brodern Gustav Ingvar Jivefors som använde samma teknik

Pappa hade en svåger med egen bil som var handelsresande i kontorsvaror och han åkte runt i väst-Sverige med honom och sålde tavlor när svågern sålde papper och häftklammer."

Jag får också veta att äldre brodern Ernst Gunnar Fingal blev byggmästare i Ljungby och att två av systrarna gift sig in i gängse liv, en syster gick på sjön som kocka och avled sedermera som ogift.

Under slutet på 1970-talet fick Gidde möjlighet att flytta in på Malmgården i Dalarö. Hans vana, eller möjligtvis ovana, att dricka pilsner till frukost och ta en sup på förmiddagen gjorde dock att detta snabbt tog slut och han återgick till sin kringvandrande tillvaro.

En av de vackraste och mest välgjorda tavlorna vi har sett. Finns hos familjen Jansson på Bergdalen i Tungelsta.

Gideon Allan Fingal Johansson tillbringade sin sista tid på Handens Sjukhus och avled den 5 april 1981. Jordfästningen ägde rum i Sjukhuskapellet och förrättades av prästen där, Anders Högberg. I akten deltog ett tiotal poliser från Handen, kuratorn Berit Smångs och kommunens Margit Hörnsten. Begravningen och en enkel men vacker sten bekostades av kommunen.

Berit Smångs berättar:

"Gidde var en god och snäll man som var lätt att tycka om, han var mycket ensam i livet trots många vänner. Han pratade aldrig om sin bakgrund eller sina planer, han tog dagen som den kom. När han avlidit och vi konstaterat att han inte hade några kända anhöriga beslöt sjukhusprästen och jag att hans fåtaliga ägodelar skulle följa honom i kistan, däribland den välkända träportföljen och ett staffli."

Giddes träportfölj var tillverkad av Gideon Gustafssons lådfabrik i Handen och var enligt uppgift både dubbelbottnad och försedd med lönnfack. Om detta var sant kommer vi nu aldrig att få veta

Hans grav finns på Västerhaninge Kyrkogårds nya del nere vid Kapellet. Av naturliga skäl är den totalt misskött, ett par frösådda små lövträd har dock fått fäste på kullen och ger på något sätt en skön symbolik över ett märkligt levnadsöde

Många minns bohemerna Gidde men få kände honom.
Vet du något om Gideon Allan Fingal Johansson som person och människa?

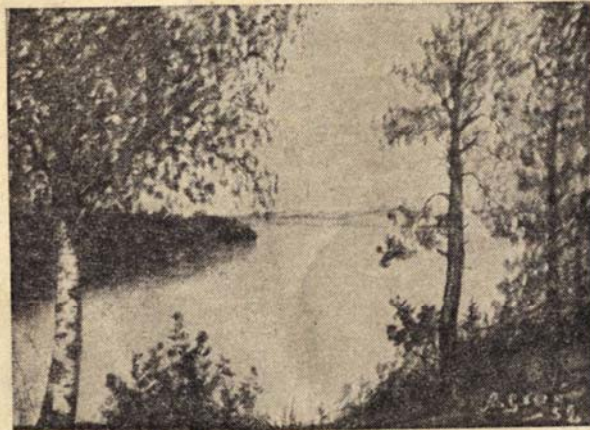
Tidningsartikel från 1976

Inför Giddes 70-årsdag år 1976 gjordes en intervju, troligen i Dagens Nyheter, av journalisten Ida Dahlgren.

Även här finns massor av felaktigheter, den gode Gidde ville gärna framstå som kommen ur en annan bakgrund än det fattiga statarlivet i Västergötland.

Artikeln återges här nedan utan övriga kommentarer

Målaren "Gidde" har nu en fast adress

● "Aftonstämning vid Dalälven" målades 1952. Gidde använder sig k Rembrandt-kriter, som han sedan gnider ut med fingertopparna.

Detta är en artikel som fanns, troligen i DN, inför Giddes 70-årsdag år 1976 när han bor på Malmgården i Dalarö.

Med facit i hand kan man konstatera att han lyckas dupera redaktören Dahlgren ordentligt beträffande sin bakgrund och troligen en del annat, bl.a återkommer ju här uppgifterna om hans utbildning på Valands Konstskola.

Det är tydligt att han försöker marknadsföra sig med en mera passande bakgrund än torpet i Västergötland och statarlivet vilket må vara honom förlåtet.

DALARÖ. — Det finns inte en plats i Sveriges land, där jag inte varit. Och aldrig har jag tigt myndigheterna om något heller. Fast när jag var ung fick jag svälta. Det var innan jag började sälja tavlor, innan jag var ett namn.

Allan Gidon, "Gidde" kallad av de flesta, berättar. Han bor på Malmgården i Dalarö numera. På måndag, den 26, fyller han 70 år.

Det var i Nyköping Gidde först såg dagens ljus. Hans pappa var målare, av fransk släkt, och modern var också fransyska.

— Fast mamma dog när jag var fyra år, säger Gidde.

Sedan drog han mot Göteborg, där Valands konstskola hägrade. Han målade och svält, svält och målade.

— Jag fick inte en ettöring av släkten. När jag gått ut skolan, lyckades jag sälja en tavla då och då. Min första vernissage var i en konstfär. Det var på 20-talet.

Sedan blev det Oslo, där han stannade i sex år. Han har rest runt det landet ordentligt också.

— Där finns den vackraste plats jag vet, Rangsfjorden mellan Hønefoss och Oslo. Jag bodde i Hamar ett år också. Tillbaka till Sverige. Där gick han på luffen på 30-talet.

— Ibland var det svårt. En gång gick jag mellan Dingle och Strömstad, en sträcka på tio mil. Jag hade inget i fickan mer än en svensk ettöring, och jag var både hungrig och törstig. Jag gick in till en bonde och bad att få lite vatten, men inte ens det ville han ge mig. Jag fick gå ut och dricka ur pumpen ute på gårdsplan.

Är det olika på gästfriheten i Sverige?

● Allan Gidon, "Gidde" kallad, har ett växlingsrikt liv bakom sig som målare, luffare och levnadskonstnär. — Jag har aldrig tigt myndigheterna om ett öre, säger han.

— Ja, i Norrland är de mycket vänligare. Där säger dom stig in för alla del, ska det vara lite kaffe? Dom vet ju hur det är, dom har alltid haft det fattigt, fått slita. Söderöver är dom snålare.

— Men allt det där var i ungdomen. Nu ligger man för ankar och är så gammal, att det växer mossa på bröstet.

Det var på trettioalet som Gidde för första gången kom till Haninge.

— Det var bara urskog här då, säger han. I Handen fanns det en och annan kåk.

Vilka motiv har du fäst dig mest vid i Haninge?

— Skärgården, Gälö, Dalarö, Nynäshamn — fina motiv allsammans.

Den dyraste tavla Gidde sålt någon gång föreställde Lapporten, ett fjäll vid Torne Träsk. Vad tar du för en tavla?

— Det beror precis på vem jag har att göra med.

Gidde har bott lite varstans, men hans enda fasta adress före Malmgården var en lägenhet på Östgötagatan i Stockholm. Annars har han sovitt där det fallit sig, utom granar, i västhus... Att du inte frös ihjäl?

— Nej, man är härdad. Gått igenom ekluten. Det är ett friskt liv, det. Håller man sig

inne och ligger i slafar, då ruttar man ihop. Frisk luft och brännvin har ingen dött utav.

Gidde har aldrig varit gift. — Nej, det är ingen som velat ha mig. Och därför är jag också glad och pigg som en fågel.

Om Malmgården (ålderdomshem i Dalarö) tycker Gidde, att det är tyst och lugnt, visserligen, men aldeles för dött. Det skulle vara lite mera liv över det hela.

— Så när dom spelar dragspel på radion, då drar jag på för fullt!

Men är det inte osäkert att leva på att måla tavlor?

— De sista 20—30 åren har det gått bra, dom går åt som smör. Bara man målar så folk kan se vad det föreställer, så. Den här moderna konsten begriper jag mig inte på, tycker inte om den. Mina favoriter är såna som Liljefors, Zorn, da Vinci och Markus Larsson. Picasso och såna — det är bara skit.

Det verkligt originella med Gidde är att han målar med fingertopparna, inte med penslar. Det lär han vara ensam om i Sverige.

Numera får han folkpension. På måndag blir han sjuttio. Vi har den äran att gratulera!

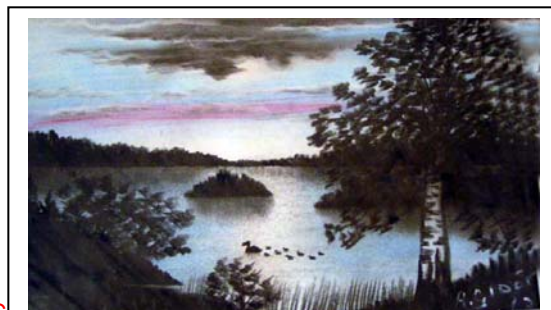
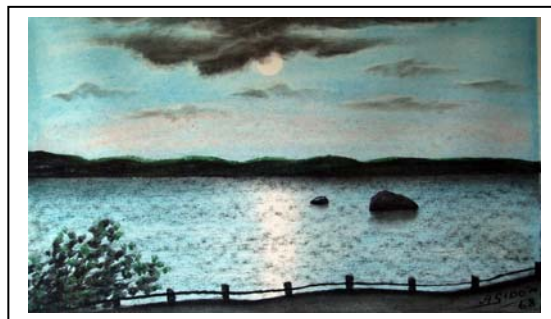
IDA DAHLGREN

1976

Gidde fyller 70 - men vem är han?

De flesta kallar honom Gidde. En känd figur i Handen och övriga delar av Haninge kommun. Gidde heter egentligen Allan Gidon. Han fyller 70 år på måndag, och därför har vi intervjuat honom, fått honom att berätta lite mer om sig själv. Han kommer från Nyköping, egentligen, och släkten var fransk. Han bestämde sig tidigt för att det var målare han ville bli, och det kostade honom stora uppoffringar i ungdomen.

Här finns ett antal motiv från Giddes stora produktion,
utan titlar och kommentarer

Har du några tavlor av Gidde på
väggen?

Ta fram digitalkameran, stäng av
blixten och fota av dem!

Maila i god upplösning till:
<mailto:sune.n@telia.com>